

УДК 378.011.3-051:373.3]:005.336.5:004

Вишник Ольга Олександрівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і психології початкової освіти
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

Vyshnyk Olha

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy
and Psychology of Primary Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University
ORCID: 0000-0003-4030-4482*

Сокаль Марія Анатоліївна

*кандидат філологічних наук, доцент
завідувач кафедри слов'янського мовознавства
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»*

Sokal Mariia

*Candidate of Philology, Associate Professor,
Head of the Department of Slavic Linguistics
State institution «South Ukrainian National
Pedagogical University named after K.D. Ushynsky»
ORCID: 0000-0001-9274-7651*

Черкашина Крістіна Анатоліївна

*асистент кафедри початкової і спеціальної освіти
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

© Автор(и). Ця стаття знаходиться у відкритому доступі та розповсюджується відповідно до умов ліцензії Creative Commons Attribution 4.0.
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Cherkashyna Kristina

Assistant Lecturer at the Department of Primary and Special Education

Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

ORCID: 0009-0004-2967-8912

[https://doi.org/10.60022/4\(1\)-17GF](https://doi.org/10.60022/4(1)-17GF)

**КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ
РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ
ШКОЛИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ
CONCEPTUAL MODEL OF DEVELOPING PROFESSIONAL
RESILIENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS UNDER
THE DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION**

***Анотація.** У статті обґрунтовано концептуальну модель розвитку професійної резильєнтності майбутніх учителів початкової школи в межах мовно-літературної освітньої галузі з урахуванням цифрової трансформації освіти. Емпіричну базу становлять відкриті адміністративні дані ДНУ «Інститут освітньої аналітики» за формою № ЗНЗ-1 та офіційні повідомлення Міністерства освіти і науки України й Міністерства цифрової трансформації України про функціонування екосистеми «Мрія» і платформи «Всеукраїнська школа онлайн». Встановлено, що понад половина учнів початкової школи навчається в закладах із непереборним, дуже високим або високим рівнем безпекового ризику, а близько шостої частини здобуває освіту дистанційно. За таких умов професійна резильєнтність є необхідною складовою готовності вчителя до педагогічної діяльності. Уточнено зміст понять «резильєнтність педагога», «професійна резильєнтність педагога» та «професійна резильєнтність майбутнього вчителя початкових класів».*

Останнє визначено як інтегративну здатність здобувача освіти адаптуватися до професійних викликів, долати стресові ситуації, підтримувати мотивацію та відновлювати власні ресурси. Модель охоплює концептуально-цільовий, змістово-детермінаційний, процесуально-технологічний і результативно-діагностувальний блоки. Її основу становлять мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний, емоційно-регулятивний, діяльнісно-практичний і рефлексивно-адаптивний компоненти. Розроблено матрицю відповідності цифрових сервісів ресурсам резильєнтності, практикум типових стрес-факторів цифрового уроку, технологічну карту трикредитного навчального модуля та критеріально-діагностувальний апарат. Матеріали можуть бути використані у професійній підготовці здобувачів спеціальності АЗ Початкова освіта.

Ключові слова: професійна резильєнтність, підготовка майбутнього вчителя початкових класів, цифрова трансформація освіти, інноваційні технології в мовно-літературній освіті, новітня лінгводидактика початкової школи, концептуальна модель.

Abstract. *Abstract. The article substantiates a conceptual model for developing the professional resilience of prospective primary school teachers within the language and literature educational field in the context of digital transformation. The empirical basis includes open data from the State Scientific Institution “Institute of Educational Analytics” collected under reporting form No. ZNZ-1 and official reports from the Ministry of Education and Science of Ukraine and the Ministry of Digital Transformation of Ukraine on the Mriia ecosystem and the All-Ukrainian Online School platform. Findings show that more than half of primary school pupils study in institutions with insurmountable, very high, or high security risks, while about one-sixth receive education remotely. Under these conditions, professional resilience is an essential*

component of teachers' readiness for professional practice. The concepts of teacher resilience, teachers' professional resilience, and the professional resilience of prospective primary school teachers are distinguished. The latter is defined as an integrative capacity to adapt to professional challenges, overcome stressful situations, maintain motivation, and restore personal resources. The model comprises conceptual-target, content-determinant, process-technological, and result-diagnostic blocks. Its structure includes motivational-value, cognitive-operational, emotional-regulatory, activity-practical, and reflective-adaptive components. The study develops a matrix linking digital services with resilience resources, a practicum on typical stressors of digital lessons, a technological map for a three-ECTS-credit module, and criterion-based diagnostic tools. The materials can be used in training students enrolled in specialty A3 Primary Education.

Key words: *professional resilience, training of a future primary school teacher, digital transformation of education, innovative technologies in language and literature education, modern linguodidactics of primary school, conceptual model.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Мовно-літературна освітня галузь у початковій школі є водночас предметом вивчення та інструментом опанування інших навчальних дисциплін, оскільки доступ до їхнього змісту забезпечують читання, слухання, говоріння і письмо. Її методичний арсенал розширився завдяки цифровим сервісам, інтерактивним вправам, мультимедійним текстам і платформним рішенням. Водночас цифровізація відбувається в умовах переривчастого освітнього процесу, повітряних тривог, навчання в укриттях, зміни форматів роботи та неоднорідного складу класів. Тому ефективність цифрових інструментів залежить від здатності педагога зберігати працездатність,

емоційну рівновагу й методичну гнучкість. Навіть виконання лінгводидактичних завдань потребує не лише предметної компетентності, а й уміння організовувати навчання в нестабільних умовах [1, с. 68].

На початок 2024/2025 навчального року в Україні навчалися 3 743 887 учнів, зокрема 1 284 688 здобувачів початкової освіти; працювали 380 877 учителів і 12 291 заклад загальної середньої освіти [5]. Понад 55,9 % учнів навчалися в громадах із непереборним, дуже високим або високим рівнями безпекового ризику, а 564 087 школярів — дистанційно [5]. Отже, майбутні вчителі початкових класів мають бути готовими до постійної змінюваності професійного середовища. Водночас освітні програми, насичені цифровими компетентностями, недостатньо орієнтовані на розвиток професійної стійкості; визнання значення резильєнтності не супроводжується належним методичним забезпеченням, а збільшення цифрового навантаження не узгоджується з формуванням навичок ефективного використання платформних сервісів. Розв'язання цих суперечностей потребує цілісної концептуальної моделі розвитку професійної резильєнтності майбутнього вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика резильєнтності педагога в українському науковому просторі розробляється у двох основних напрямках: психологічному, зосередженому на механізмах відновлення, і професійно-педагогічному, у межах якого резильєнтність розглядається як складник фахової придатності. В. Галузяк і В. Бойко систематизували зарубіжні підходи та виокремили когнітивно-поведінкові, ресурсно орієнтовані й наративні стратегії розвитку резильєнтності педагогів [2, с. 83]. В іншій праці дослідники довели, що резильєнтність майбутнього вчителя не зводиться до стресостійкості, а формується у взаємодії особистісних ресурсів із підтримувальним освітнім середовищем [3, с. 107]. Т. Цюман, О. Нагула та З. Адамська наголошують на значенні

професійної спільноти й рефлексивних практик для збереження ресурсного стану педагога в умовах воєнного стану [13, с. 86].

Цифровий вимір професійної підготовки досліджено О. Дундар, яка трактує цифрову компетентність як багаторівневу основу фахового становлення майбутніх педагогів і обґрунтовує необхідність переходу до системного цифрового супроводу їхньої діяльності [4, с. 77]. Фактологічною базою дослідження слугують офіційні дані ДНУ «Інститут освітньої аналітики», сформовані за звітністю № ЗНЗ-1, що відображають динаміку мережі закладів, учнівського контингенту та форм здобуття освіти [5]. Аналіз публікацій засвідчив, що резильєнтність і цифрова лінгводидактика початкової школи переважно вивчаються окремо. Тому невирішеним залишається розроблення моделі, за якою професійна резильєнтність майбутнього вчителя формуватиметься безпосередньо під час опанування інноваційних технологій мовно-літературної освітньої галузі. Заповненню цієї наукової прогалини присвячено статтю.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування концептуальної моделі розвитку професійної резильєнтності майбутніх учителів початкової школи засобами інноваційних технологій мовно-літературної освітньої галузі в умовах цифрової трансформації освіти. Для її досягнення схарактеризовано сучасний освітній контекст, визначено компоненти та індикатори професійної резильєнтності, побудовано блокову структуру моделі, встановлено відповідність цифрових сервісів ресурсам резильєнтності, розроблено практикум стрес-факторів цифрового уроку, технологічну карту навчального модуля та критеріально-діагностувальний апарат. Дослідження має теоретико-аналітичний характер, а кількісні показники запозичено з відкритих офіційних джерел.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Побудову моделі розпочнемо з опису об'єктивних умов, у яких розгортатиметься професійна

діяльність її адресата. Відповідно до Методики оцінки ризиків безпеки в системі освіти заклади загальної середньої освіти розподілено за п'ятьма рівнями ризику, і цей розподіл прямо визначає доступну форму організації навчання.

Найбільша частка здобувачів початкової освіти, а це 482 195 осіб, припадає на заклади з високим рівнем ризику, де очне навчання можливе, проте супроводжується регулярними перервами на укриття. Ще 222 138 учнів 1–4 класів навчаються в закладах непереборного та дуже високого рівнів ризику, де очний формат або унеможливлений, або застосовується частково. Отже, приблизно кожен другий випускник спеціальності АЗ Початкова освіта працюватиме в закладі, де стабільний очний урок є радше винятком, ніж правилом. Графічне представлення розподілу мережі закладів подано на рисунку 1.

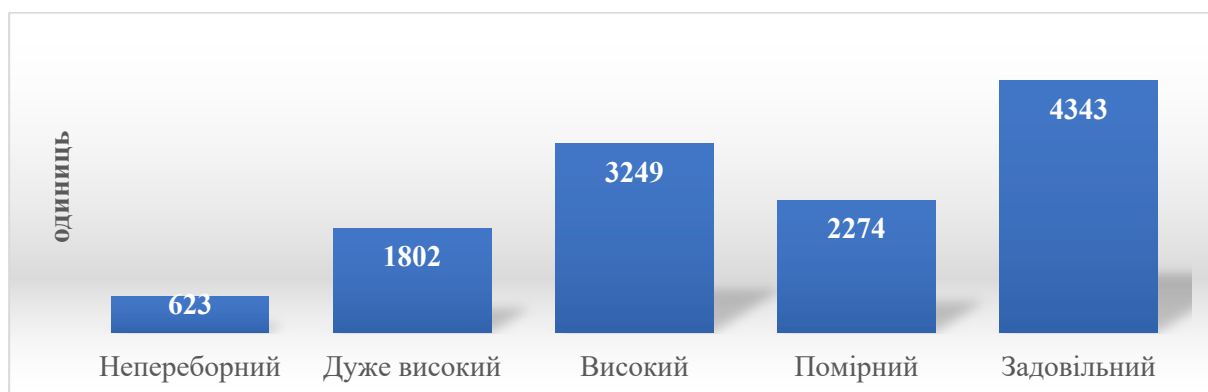

Рис. 1. Розподіл закладів загальної середньої освіти України за рівнями ризику безпеки в системі освіти, од.

Джерело: побудовано авторами за даними [5]

Другим показником, що безпосередньо визначає зміст фахової підготовки, є структура контингенту за формами здобуття освіти. Дані форми звітності № ЗНЗ-1 не виокремлюють змішану форму, тому показники денної форми фактично охоплюють і тих учнів, які навчаються за чергуванням очного та дистанційного форматів [5]. Відповідний розподіл унаочнено на рисунку 2.

Рис. 2. Структура контингенту учнів закладів загальної середньої освіти України за формами здобуття освіти, %

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними [5]

Частка учнів, які здобувають освіту дистанційно, становить 15,1 %, а разом з індивідуальними формами, зокрема педагогічним патронажем, сімейною формою та екстернатом, сягає понад одну п'яту контингенту. Для мовно-літературної галузі це має цілком конкретні методичні наслідки: навички усної взаємодії, виразного читання, діалогічного мовлення потрібно формувати в опосередкованому спілкуванні, де вчитель позбавлений звичних невербальних сигналів класу. Саме тут виявляється сутнісний зв'язок між резильєнтністю і лінгводидактикою: педагог, який швидко виснажується у форматі відеоуроку, згортає комунікативне ядро заняття до перевірки виконаних вправ, і мовленнєвий розвиток дитини зазнає втрат.

З урахуванням специфіки нашого дослідження професійну резильєнтність майбутнього вчителя початкових класів визначаємо як сформовану або таку, що формується, інтегративну здатність здобувача вищої освіти адаптуватися до викликів професії, ефективно долати стресові ситуації освітнього середовища, зберігати мотивацію до навчання та

майбутньої педагогічної діяльності, а також відновлювати власні емоційні, психологічні та професійні ресурси в умовах професійного становлення, зокрема в середовищі цифровізованої освіти та під впливом сучасних освітніх трансформацій. Принципово, що резильєнтність тут розглядається не як стала риса вдачі абітурієнта, а як результат спеціально організованої фахової підготовки.

Відповідно до запропонованого визначення професійну резильєнтність майбутнього педагога розглядаємо як багатовимірну інтегративну структуру, що охоплює взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний, емоційно-регулятивний, діяльнісно-практичний та рефлексивно-адаптивний. Змістове наповнення цих компонентів та індикатори їх прояву в цифровому освітньому середовищі узагальнено в таблиці 2.

Таблиця 2

Компонентно-критеріальна структура професійної резильєнтності
майбутнього вчителя початкової школи

Компонент	Змістове наповнення	Індикатор прояву в цифровому освітньому середовищі
Мотиваційно-ціннісний	Особистісне прийняття педагогічної професії, стійкість професійного вибору, усвідомлення суспільної місії вчителя початкової школи, готовність працювати в умовах невизначеності	Продовження методичного пошуку після невдалого онлайн-заняття; добровільна участь у фахових цифрових спільнотах
Когнітивно-операційний	Знання педагогічних, психологічних і методичних основ організації освітнього процесу, обізнаність із природою професійного стресу, володіння способами перенесення знань у конкретну методичну дію	Обґрунтований добір цифрового сервісу під лінгводидактичну задачу; адаптація мовних і читацьких завдань до різних освітніх потреб учнів класу
Емоційно-регулятивний	Саморегуляція емоційних станів, толерантність до фрустрації, збереження доброзичливого тону взаємодії	Утримання конструктивної комунікації під час технічних збоїв; дотримання меж робочого часу в месенджерах

Діяльнісно-практичний	Готовність до реальної педагогічної дії: володіння інноваційними технологіями мовно-літературної галузі, уміння швидко переформатувати урок і ухвалювати рішення в умовах браку часу	Наявність двох робочих сценаріїв уроку: очного та дистанційного; автоматизація перевірки мовних вправ; результативне мікрОВикладання
Рефлексивно-адаптивний	Здатність аналізувати власний професійний досвід, розуміти причини успіхів і помилок, коригувати дії відповідно до змінних умов, залучати ресурс професійної спільноти	Ведення цифрового рефлексивного щоденника уроку; коригування сценарію заняття за аналітикою платформи; методичне взаємонавчання у фахових цифрових спільнотах

Джерело: розробка авторів

Методологічним підґрунтям моделі слугують чотири взаємодоповнювані підходи. Ресурсний підхід орієнтує на виявлення та нарощування внутрішніх і зовнішніх опор особистості; середовищний зміщує акцент з індивідуальної витривалості на якість професійного оточення; компетентнісний забезпечує вимірюваність результату через дескриптори освітньої програми; діяльнісний гарантує, що резильєнтність формується у виконанні реальних професійних дій, а не в обговоренні їх. Принципи реалізації моделі охоплюють проблемно-контекстну зумовленість завдань, поступове нарощування складності умов, обов'язковість рефлексивного супроводу, партнерську взаємодію та технологічну доцільність цифрових рішень.

Структуру моделі подано на рисунку 3.

Рис. 3. Концептуальна модель розвитку професійної резильєнтності майбутніх учителів початкової школи в умовах цифрової трансформації освіти

Джерело: розробка авторів

Процесуально-технологічний блок моделі розгортається на змістовому полі мовно-літературної освітньої галузі, і це принципова позиція. Готовність майбутнього педагога до роботи в початкових класах

Нової української школи формується не абстрактно, а через опанування конкретних методик [8, с. 49]. Тому цифровий інструментарій ми розглядаємо не як самостійний об'єкт вивчення, а як засіб розв'язання лінгводидактичних задач із паралельним нарощуванням ресурсів стійкості. Відповідну матрицю відповідності подано в таблиці 3.

Таблиця 3

Матриця відповідності цифрових сервісів новітньої лінгводидактики початкової школи ресурсам професійної резильєнтності

Цифровий сервіс	Дидактична функція в мовно-літературній галузі	Ресурс резильєнтності, що активується
Державна освітня екосистема «Мрія»	Ведення електронного журналу і щоденника, планування уроків читання та української мови, комунікація з родинами	Скорочення бюрократичного навантаження, вивільнення часу на методичну роботу, прозорість очікувань
«Всеукраїнська школа онлайн»	Готові відеоуроки та конспекти, що страхують заняття в разі неможливості очної роботи	Зниження тривоги невизначеності, наявність резервного сценарію уроку
LearningApps, Wordwall	Конструювання інтерактивних вправ на словниковий запас, будову слова, фразеологію, орфограми	Автоматизація перевірки, швидке переформатування завдання під дистанційний режим
Canva, Genially	Створення візуальних опор до текстів, буктрейлерів, лепбуків, інтерактивних плакатів до уроків літературного читання	Відчуття авторства та професійної результативності, підтримка мотиваційного ресурсу
Padlet, спільні дошки	Організація колективного читацького відгуку, сторітелінгу, асоціативних рядів до художнього тексту	Збереження комунікативного ядра уроку в опосередкованому спілкуванні
Quizizz, Kahoot	Експрес-діагностування розуміння прочитаного та мовних умінь	Оперативний зворотний зв'язок, обґрунтованість методичних рішень
Book Creator, StoryJumper	Створення учнівських електронних книжок, розвиток зв'язного писемного мовлення	Проектна логіка роботи, стійкість до тривалих завдань
Сервіси аудіоформату та подкасти	Розвиток аудіативних умінь, робота з інтонацією, темпом, виразністю читання	Розвантаження голосового апарату педагога, профілактика виснаження

Джерело: розробка авторів

Матриця побудована так, щоб кожен рядок містив подвійний результат: методичний і ресурсний. Приміром, робота зі спільними дошками не лише розв'язує задачу організації колективного читацького відгуку, а й зберігає ту саму усну взаємодію, потенціал розвитку якої в процесі читання переконливо показано С. Паламар та В. Серебряковою на матеріалі кейс-технології [9, с. 50]. Робота з дитячою періодикою, дидактичний потенціал якої обґрунтувала Н. Сіранчук, у цифровому форматі трансформується у створення учнівського медіапродукту, і тут сервіси візуального конструювання виявляються найдоречнішими [10, с. 65].

Практичну реалізацію моделі забезпечує макет цифрового робочого місця вчителя початкової школи, який ми розглядаємо як організаційну оболонку для описаних сервісів. Його призначення полягає в тому, щоб звести розпорошені інструменти до впорядкованого середовища з передбачуваною логікою переходів.

Макет унаочнює чотири функційні зони. Зона планування акумулює календарно-тематичні матеріали та сценарії уроків у двох версіях, очній і дистанційній. Зона навчального контенту об'єднує тексти для читання, інтерактивні вправи та медіаматеріали. Зона зворотного зв'язку містить інструменти експрес-опитування й автоматизованої перевірки. Зона професійної підтримки, яку ми вважаємо ключовою для резильєнтності, охоплює рефлексивний щоденник, доступ до фахової спільноти та бібліотеку готових резервних уроків. Саме наявність четвертої зони відрізняє запропонований макет від типових описів цифрового робочого місця, у яких ресурсний складник зазвичай не передбачений.

Структурно-функціональний макет подано на рисунку 4.

Рис. 4. Структурно-функціональний макет цифрового робочого місця вчителя початкової школи (мовно-літературна освітня галузь)

Джерело: розробка авторів

Змістове наповнення моделі підтримується цифровою інфраструктурою, яка в Україні впродовж останніх двох років розвивається доволі стрімко. Державна освітня екосистема «Мрія» станом на лютий 2026 року об'єднувала 2 920 закладів загальної середньої освіти та понад 500 тисяч активних користувачів, у ній було зафіксовано понад 100 млн оцінок, 11,6 млн домашніх завдань і 16,6 млн внесених тем уроків. За підсумками 2025/2026 навчального року кількість підключених закладів зросла до 3 860, що відповідає приблизно кожній четвертій школі країни, а щоденна аудиторія сягнула 630 тисяч користувачів.

Платформа «Всеукраїнська школа онлайн» у вересні 2025 року подолати позначку в один мільйон зареєстрованих користувачів і надає доступ до понад 4 500 навчальних матеріалів. Динаміку підключення закладів освіти унаочнено на рисунку 5.

Рис. 5. Динаміка кількості закладів загальної середньої освіти, підключених до державної освітньої екосистеми «Мрія», од.

Джерело: побудовано авторами за офіційними повідомленнями Міністерства освіти і науки України та Міністерства цифрової трансформації України

Наведена динаміка має пряме відношення до предмета нашого дослідження. Понад дев'яносторазове зростання кількості підключених закладів за два роки означає, що випускник педагогічного закладу вищої освіти з високою ймовірністю працюватиме в цифровому середовищі, правила якого унормовуються централізовано. Відповідно фахова підготовка має передбачати не лише опанування інтерфейсу, а й формування здатності витримувати темп технологічних змін. Саме такий висновок узгоджується з тезою про багаторівневу природу цифрової компетентності педагога [4, с. 79].

Результативно-діагностувальний блок моделі передбачає трирівневе оцінювання сформованості професійної резильєнтності. Ми свідомо утримуємося від запровадження власного психодіагностичного інструментарію, оскільки стаття не має емпіричного характеру, і спираємося на вже апробовані в українській педагогічній практиці методи, зокрема рефлексивні та експертні. Критеріальний апарат подано в таблиці 6.

Таблиця 6

Критерії, показники та методи діагностування рівнів сформованості професійної резильєнтності майбутнього вчителя початкової школи

Критерій	Показники	Методи та інструменти діагностування
Мотиваційно-ціннісний	Стійкість професійного вибору; спрямованість на розвиток; готовність до роботи в нестабільних умовах	Аналіз професійних намірів, есе-рефлексія, спостереження за участю у фахових спільнотах
Когнітивно-операційний	Обсяг і системність знань про механізми професійного стресу та ресурси відновлення; уміння застосувати їх у методичному рішенні	Тестові завдання відкритого типу, аналіз навчальних кейсів
Емоційно-регулятивний	Здатність до саморегуляції, збереження конструктивної позиції в ситуації збою	Самозвіт за підсумками мікрОВикладання, спостереження за поведінкою в модельованих ситуаціях збою
Діяльнісно-практичний	Володіння цифровим інструментарієм мовно-літературної галузі; наявність подвійних сценаріїв уроку	Експертне оцінювання методичних розробок, аналіз портфоліо
Рефлексивно-адаптивний	Глибина самоаналізу професійних дій; здатність коригувати їх у змінених умовах; партнерський стиль взаємодії з учнями, батьками, колегами	Аналіз рефлексивного щоденника, оцінювання рольових ситуацій, взаємооцінювання в групі

Джерело: розробка авторів

На підставі сукупності показників виокремлюємо три рівні сформованості професійної резильєнтності. Адаптивний рівень характеризується ситуативною стійкістю: студент справляється зі знайомими труднощами, проте нестандартна ситуація призводить до згортання методичної роботи. Конструктивний рівень передбачає наявність відпрацьованих алгоритмів реагування та здатність зберігати комунікативне ядро уроку в змінених умовах. Творчо-перетворювальний рівень означає, що майбутній педагог не лише витримує несприятливі впливи, а й

перетворює їх на джерело методичного оновлення, розробляючи власні рішення та передаючи їх професійній спільноті.

Умовами результативного функціонування моделі вважаємо: наскрізність роботи з ресурсами стійкості впродовж усього періоду навчання, а не в межах окремого курсу; обов'язкову практичну апробацію розроблених матеріалів у закладах загальної середньої освіти під час педагогічної практики; наявність супервізійної підтримки з боку викладача; використання тих самих цифрових сервісів, з якими випускник працюватиме в школі. Дотримання останньої умови є принциповим: підготовка на навчальних імітаціях не переноситься автоматично на реальні платформи, тоді як робота з чинною екосистемою забезпечує безпосередню трансферність набутого досвіду. Прикметно, що саме на цьому наголошують дослідники, які вивчали психологічні умови резильєнтності педагога в період воєнного стану, розглядаючи знайомість професійного середовища як чинник зниження тривоги [13, с. 87].

Висновки з даного дослідження і подальші перспективи в цьому напрямі. Аналіз офіційних освітніх статистичних даних засвідчує, що умови професійної діяльності вчителя початкової школи в Україні відзначаються високим ступенем змінюваності: понад половина здобувачів початкової освіти навчається в закладах, віднесених до підвищених рівнів ризику безпеки, а близько шостої частини учнівського контингенту здобуває освіту дистанційно. Одночасно освітній простір стрімко цифровізується, про що свідчить кратне зростання кількості закладів, підключених до державної освітньої екосистеми, упродовж двох навчальних років.

Обґрунтована концептуальна модель розвитку професійної резильєнтності майбутніх учителів початкової школи охоплює концептуально-цільовий, змістово-детермінаційний, процесуально-технологічний та результативно-діагностувальний блоки. Її стрижнем є

п'ятикомпонентна структура резильєнтності, що охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний, емоційно-регулятивний, діяльнісно-практичний та рефлексивно-адаптивний складники, причому діяльнісно-практичний компонент виокремлено як самостійний, а не похідний від загальної методичної підготовки. Принципова відмінність моделі полягає в тому, що ресурси стійкості формуються не в межах окремого психологічного курсу, а безпосередньо в процесі опанування інноваційних технологій мовно-літературної освітньої галузі.

Практичними результатами дослідження є матриця відповідності цифрових сервісів новітньої лінгводидактики ресурсам резильєнтності, практикум типових стрес-факторів цифрового уроку з покроковими алгоритмами реагування, макет цифрового робочого місця вчителя з виокремленою зоною професійної підтримки, технологічна карта навчального модуля обсягом три кредити ЄКТС та критеріально-діагностувальний апарат із трьома рівнями сформованості. Запропоновані матеріали придатні до безпосереднього використання в освітніх програмах спеціальності АЗ Початкова освіта.

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язуємо з експериментальною перевіркою результативності моделі на вибірці здобувачів вищої освіти, розробленням адаптованого діагностувального інструментарію для вимірювання діяльнісно-практичного та рефлексивно-адаптивного компонентів резильєнтності, а також з порівняльним аналізом вітчизняного та європейського досвіду підтримки професійної стійкості педагогів початкової ланки в умовах затяжних криз.

Література

1. Бурко О., Василенко І. Підготовка майбутніх учителів до роботи з фразеологізмами на уроках української мови в початковій школі. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2023. № 39

(1). С. 67–72. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/364> (дата звернення: 24.07.2026).

2. Галузяк В., Бойко В. Психологічні підходи і техніки розвитку резильєнтності педагогів: зарубіжний досвід. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2024. Вип. 77. С. 78–92. URL: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/article/view/803> (дата звернення: 24.07.2026).

3. Галузяк В., Бойко В. Формування резильєнтності майбутніх учителів як предмет досліджень у зарубіжній психології. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2023. Вип. 75. С. 103–113. URL: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/article/view/589> (дата звернення: 24.07.2026).

4. Дундар О. Цифрова компетентність як основа професійної підготовки майбутніх педагогів у ЗВО. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2025. Вип. 83. С. 75–82. URL: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/article/view/989> (дата звернення: 24.07.2026).

5. Інститут освітньої аналітики. Основні освітні статистичні дані (2025/2026 н. р.). Київ, 2026. URL: <https://iea.gov.ua/diyalnist/naukovo-analitichna-diyalnist/osnovni-czyfry-osvity/> (дата звернення: 24.07.2026).

6. Лазаренко Н. І., Візнюк І. М. Практичний досвід формування інноваційної компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. Вип. 217. С. 378–382. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-378-382>

7. Паламар С., Нежива Л. Застосування ІК-технологій у контексті формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2023. № 39 (1). С. 51–58. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/362> (дата звернення: 24.07.2026).

8. Паламар С., Нежива Л. Формування професійної готовності майбутніх педагогів до роботи в початкових класах нової української школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2025. № 43 (1). С. 46–53. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/444> (дата звернення: 24.07.2026).

9. Паламар С., Серебрякова В. Комунікативна діяльність молодших школярів у процесі читання: теоретичні аспекти та потенціал кейс-технології у розвитку вмінь усної взаємодії. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2025. № 44 (2). С. 46–54. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/478> (дата звернення: 24.07.2026).

10. Сіранчук Н. Педагогічний потенціал сучасних українських періодичних видань для дітей молодшого шкільного віку. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2025. № 43 (1). С. 62–70. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/446> (дата звернення: 24.07.2026).

11. Товканець Г. Інноваційні підходи до формування культури мовлення молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2026. Вип. 1 (58). С. 273–278. URL: <https://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/358941> (дата звернення: 24.07.2026).

12. Товканець Г., Мартин О. Розвиток зв'язного мовлення та культури спілкування учнів початкових класів на уроках мовно-літературної освітньої галузі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2024. Вип. 2 (55). С. 111–115. URL: <https://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/314470> (дата звернення: 24.07.2026).

13. Цюман Т., Нагула О., Адамська З. Психологічні умови резильєнтності педагога в період воєнного стану. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка.* 2022. № 38 (2). С. 83–89. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/351> (дата звернення: 24.07.2026).

References

1. Burko, O., & Vasylenko, I. (2023). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do roboty z frazeolohizmay na urokakh ukrainskoi movy v pochatkovii shkoli [Preparing future teachers to work with phraseological units at Ukrainian language lessons in primary school]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 39 (1), 67–72. Available at: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/364> [in Ukrainian].

2. Haluziak, V., & Boiko, V. (2024). Psykholohichni pidkhody i tekhniky rozvytku rezylientnosti pedahohiv: zarubizhnyi dosvid [Psychological approaches and techniques for developing teachers' resilience: foreign experience]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia*, 77, 78–92. Available at: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/article/view/803> [in Ukrainian].

3. Haluziak, V., & Boiko, V. (2023). Formuvannia rezylientnosti maibutnikh uchyteliv yak predmet doslidzhen u zarubizhnii psykholohii [Formation of future teachers' resilience as a subject of research in foreign

psychology]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia*, 75, 103–113. Available at: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/article/view/589> [in Ukrainian].

4. Dundar, O. (2025). Tsyfrova kompetentnist yak osnova profesiinoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv u ZVO [Digital competence as a basis for professional training of future teachers at higher education institutions]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia*, 83, 75–82. Available at: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/article/view/989> [in Ukrainian].

5. Institute of Educational Analytics (2026). Osnovni osvitni statystychni dani (2025/2026 n. r.) [Main educational statistical data (2025/2026 academic year)]. Kyiv. Available at: <https://iea.gov.ua/diyalnist/naukovo-analitichna-diyalnist/osnovni-zyfry-osvity/> [in Ukrainian].

6. Lazarenko, N. I., & Vizniuk, I. M. (2025). Praktychnyi dosvid formuvannia innovatsiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Practical experience of forming innovative competence of future primary school teachers]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky*, 217, 378–382. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-378-382> [in Ukrainian].

7. Palamar, S., & Nezhyva, L. (2023). Zastosuvannia IK-tekhnologii u konteksti formuvannia predmetno-metodychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Application of ICT in the context of forming subject-methodological competence of future primary school teachers]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 39 (1), 51–58. Available at: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/362> [in Ukrainian].

8. Palamar, S., & Nezhyva, L. (2025). Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnikh pedahohiv do roboty v pochatkovykh klasakh novoi ukrainskoi shkoly [Formation of professional readiness of future teachers to work in primary

classes of the New Ukrainian School]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 43 (1), 46–53. Available at: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/444> [in Ukrainian].

9. Palamar, S., & Serebriakova, V. (2025). Komunikatyvna diialnist molodshykh shkoliariv u protsesi chytannia: teoretychni aspekty ta potentsial keis-tekhnohohii u rozvytku vmin usnoi vzaiemodii [Communicative activity of primary school pupils in the reading process: theoretical aspects and the potential of case technology in developing oral interaction skills]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 44 (2), 46–54. Available at: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/478> [in Ukrainian].

10. Siranchuk, N. (2025). Pedahohichniy potentsial suchasnykh ukrainskykh periodychnykh vydan dlia ditei molodshoho shkilnoho viku [Pedagogical potential of modern Ukrainian periodicals for primary school children]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 43 (1), 62–70. Available at: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/446> [in Ukrainian].

11. Tovkanets, H. (2026). Innovatsiini pidkhody do formuvannia kultury movlennia molodshykh shkoliariv na urokakh movno-literaturnoi osvitnoi haluzi v pochatkovii shkoli [Innovative approaches to forming speech culture of primary school pupils at lessons of the language and literature educational branch]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota*, 1 (58), 273–278. Available at: <https://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/358941> [in Ukrainian].

12. Tovkanets, H., & Martyn, O. (2024). Rozvytok zviaznoho movlennia ta kultury spilkuvannia uchniv pochatkovykh klasiv na urokakh movno-literaturnoi osvitnoi haluzi [Development of coherent speech and communication culture of primary school pupils at lessons of the language and literature educational branch]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedahohika*.

Sotsialna robota, 2 (55), 111–115. Available at: <https://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/314470> [in Ukrainian].

13. Tsiuman, T., Nahula, O., & Adamska, Z. (2022). Psykholohichni umovy rezylientnosti pedahoha v period voiennoho stanu [Psychological conditions of a teacher's resilience during martial law]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 38 (2), 83–89. Available at: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/351> [in Ukrainian].

Отримано:01.08.2026

Прийнято до публікації:19.09.2026

Опубліковано:01.10.2026